

Prenasledovanie bahájov a Bahájský inštitút vyššieho vzdelania

VZDELANIE AKO ODPOVEĎ

Evina Steinová

Všetky náboženské hnutia, v ktorých zohrávali úlohu posvätné knihy, pripisujú zásadný význam vzdelaniu. Jedna z najzaujímavejších moderných vzdelávacích inštitúcií tohto typu je Bahájský inštitút vyššieho vzdelania (Bahá'í Institute for Higher Education, skrátene BIHE), ktorý vznikol v roku 1987 v Iráne ako odozva na stíhanie bahájov v Iráne a ktorý je dnes možno najdôležitejšou inštitúciou združujúcou bahájov v Iráne.

Bahá'izmus je jedno z najmladších sveto- vých náboženstiev. Jeho tri základné doktríny by bolo možné zhrnúť nasledovne: viera v jediného boha, viera v jednotu všetkých náboženstiev, ktoré predstavujú len odlišné štádiá Zjavenia, a rovnosť medzi všetkými ľuďmi.

Od smrti jeho zakladateľa Bahá'u'lláha v roku 1892 v Akke v dnešnom Izraeli, kedy sa počet jeho nasledovníkov odhaduje na niečo vyše 200 000, vzrástol počet bahájov na sveta na päť až osem miliónov. Najväčšie komunity bahájov sa dnes nachádzajú v Indii (1.8 milióna), v Spojených štátoch (c. 500 000) a v niektorých afrických krajinách (Keňa, Kongo, Zambia).¹ V Iráne, kde sa bahá'izmus zrodil a kde mal historicky najviac stúpenčov, dnes žije asi 250 000 bahájov. Bahá'ovia tak tvoria najväčšiu náboženskú menšinu v tejto islamskej republike.

Napriek vyše storočnej histórii bahá'izmu v Iráne tu to toto nové náboženstvo nemalo nikdy ľahké. Bahá'u'lláh strávil posledných 24 rokov svojho života v domacom väzení a zomrel vo vyhnanstve na území vtedajšej Otomanskej ríše. Väznení boli aj ďalší prívrženci tohto náboženstva, tak v Perzii ako v Otomanskej ríši. Napriek tomu, že na územiach oboch týchto zemí žili a boli tolerovaní kresťania, židia a príslušníci niektorých ďalších náboženstiev, náboženské a politické elity oboch ríš považovali nové hnutia, predovšetkým tie, ktoré vychádzali z učenia islamu, za sekty, ktoré bolo potrebné potlačiť v rámci uchovania ortodoxie islamu. V tomto ohľade sa politickí vodcovia zhodli s náboženskými vodcami na oboch územiach, pre ktorých boli stúpeneci Bahá'u'lláha jednoducho odpadlíci od islamu alebo ešte horšie, pod-

vratným politickým hnutím, ktoré slúžilo západným mocnostiam.²

Kým bahá'ovia žijúci v nemuslimských krajinách sa vo všeobecnosti nestretávajú s diskrimináciou alebo nábožensky motivovanými útokmi, bahá'ovia žijúci na území dnešného Iránu majú za sebou dlhú históriu perzekúcie zo strany vládnej administratívy aj moslimských klerikov.³ Táto perzekúcia má dve podoby. Bahá'ovia sú jednak násilím nútení vzdať sa svojej viery a „vrátiť sa“ k Islamu, väznení a zabíjaní za svoje presvedčenie. Počas vlny proti-bahájskeho násillia v roku 1955 (tzv. ramadanových demonštrácií) bolo napríklad zabitých sedem bahájov a ďalších 800 bolo prinútených vzdať sa svojej viery ako odpadlícťva od islamu.⁴ Od vzniku islamskej republiky v roku 1979 bolo v Iráne popravených alebo vo väzení zahynulo niekoľko stoviek bahájov.⁵ Perzekúcia bahájov v Iráne ma okrem toho podobu systematického vylúčovania bahájov z ekonomického, politického a spoločenského života v Iráne. V 30. a 40. rokoch 20. storočia boli postupne uzavreté všetky bahájske školy v Iráne, bahájska tlač bola cenzurovaná a bahájske manželstvá prestali byť oficiálne uznávané.

Bahá'u'lláh a jeho duchovní nasledovníci videli vo vzdelaní pre všetkých jeden zo základných kameňov bahá'izmu a venovali veľkú časť svojho úsillia budovaniu vzdelávacích inštitúcií v Iráne.⁶ Bahá'ovia boli predovšetkým priekopníkmi vo vzdelávaní žien, ktoré bahá'izmus považuje za v plnej miere rovnocenné s mužmi. V 70. rokoch 20. storočia dosahovala gramotnosť medzi bahájskými ženami mladšími ako 40 rokov takmer 100%, zatiaľ čo národný priemer pre túto istú skupinu v Iráne bol len okolo 15%.⁷ Niet sa preto čomu diviť,

že iránsky režim po roku 1979 videl práve vo vzdelaní kľúč k potlačeniu bahá'izmu v Iráne. Po revolúcii v roku 1979 začali byť bahá'ovia vylučovaní zo stredných a vysokých škôl. Od roku 1981 sú vysoké školy v Iráne oficiálne uzatvorené pre bahájských učiteľov aj študentov. Príslušníkom tejto náboženskej menšiny je umožnené študovať iba v prípade, že sa zrieknu svojho náboženstva a prestúpia na islam.⁸

Bahájska komunita v Iráne prišla s inovatívnou odozvou na túto situáciu. Osem rokov po revolúcii, v roku 1987 sa po prvý raz stretli bahájský učiteľia a študenti a vytvorili Bahájský inštitút vyššieho vzdelania (BIHE), inštitúciu, ktorá by dokázala poskytnúť vzdelanie ekvivalentné tomu na vysokej škole, samozrejme bez povolenia oficiálnych štátnych autorít.⁹ V roku 1998 študovalo na BIHE okolo 900 študentov, ktorí si mohli vybrať z desiatich študijných oborov. V súčasnosti len do prvého ročníku tejto vysokej školy nastupuje každý rok zhruba 450 študentov, ktorí si môžu zvoliť jeden zo 17 bakalárskych a 10 magisterských programov.¹⁰ Ako zdôrazňuje list Baha'í International Community adresovaný Organizácii Spojených Národov v roku 1999, bahá'ovia v Iráne nepovažujú BIHE za tajnú organizáciu – o jej existencii a fungovaní vedia oficiálne autority od samotného počiatku.¹¹

Počas 27 rokov existencie BIHE sa táto vzdelávacia inštitúcia stala mnoho razy terčom útokov vládnych zložiek aj revolučných gárd. K najzávažnejším útokom došlo v rokoch 1998 a 2011. Počas razii v september 1998 bolo zatknutých 36 členov fakulty BIHE a zabavené vybavenie potrebné na to, aby bola táto „univerzita“ v prevádzke takže došlo k jej dočasnému uzavretiu. Po znovuo tvorení v nasledujúcich rokoch došlo k ďalšej vlne zastráňovania, ktorá vyvrcholila v máji 2011 novou vlnou zatýkania a zabavovania vybavenia.¹² Napriek tomu je Bahájsky inštitút vyššieho vzdelania v súčasnosti v prevádzke. Jeden z jeho najväčších úspechov je, že diplomy vydávané touto inštitúciou sú v súčasnosti uznávané 69 univerzitami vo svete (aj keď stále nie sú uznávané v Iráne).¹³

Kontext, v ktorej BIHE pôsobí, bol prirovnávaný ku kontextu, v ktorom sa vyvíjalo kresťanstvo počas prvých storočí svojej existencie. Tým zo staršej generácie metódy BIHE určite pripomenú situáciu počas komunistického režimu v bývalom Československu. Žiaci a študenti sa stretávajú v domácnostiach jednotlivých bahájov

a učia sa z materiálov, ktoré pre nich na mieru pripravili ich vyučujúci. O mieste a čase konania výučby sa informujú len krátko pred jej začiatkom, aby tak zabránili ďalším raziám alebo sledovaniu. V počiatkoch existencie BIHE boli mnohé predmety vyučované korešpondenčne, takže ani po troch alebo štyroch rokoch sami študenti nevedeli, kto je ich vyučujúci. Od roku 2005 BIHE v čoraz väčšej miere využíva nové médiá a internet ako platformu pre výučbu, na komunikáciu a ako ochrana pred sledovaním. Hlavným kľúčom k úspešnému fungovaniu BIHE je decentralizácia. Bahájsky inštitút vyššieho vzdelania nemá žiadnu formálnu hlavu alebo centrálnu administratívu, ktorá by sa mohla stať cieľom útoku a paralyzovať fungovanie inštitúcie ako takej. Pretože žiaden člen BIHE, študent či profesor, nemá informácie o veľkom počte ďalších členov, všetky pokusy ochromiť fungovanie inštitútu mali len limitovaný dopad a bolo možné ich prekonať po relatívne krátkej dobe.

Budúcnosť Bahájskeho inštitútu vyššieho vzdelania súvisí úzko s budúcnosťou bahájskej komunity ako takej v Iráne. Pre svoj decentralizovaný charakter a čiastočnú existenciu vo virtuálnom priestore ide o inštitúciu, ktorá dokáže efektívnejšie odolávať tlaku zo strany režimu ako iné inštitúcie bahájskej komunity, predovšetkým tie, ktoré sú považované bahájmi aj štátnymi autoritami za centrálnu pre prežitie tohto náboženstva, a preto sú aj primárnym cieľom perzekúcií. Historicky bolo vedenie

bahájských komunit zverované deväťčlennej komisii, ktorá má na starosti správu komunity a jej vedenie na lokálnej úrovni aj na úrovni štátu a ktorá sa nazýva duchovná rada. Iránska národná duchovná rada bola založená v roku 1897 a jestvovala ako hlavný orgán bahájskej komunity až do 80. rokov 20. storočia, kedy padla za obeť systematickej perzekúcií bahájských náboženských vodcov. Medzi rokmi 1980 a 1987 iránska vláda zatkla a popravila všetkých členov troch po sebe zvolených iránskych národných duchovných rád (posledná národná duchovná rada bola zvolená pred rokom 1983). Po roku 1983 nedošlo na území Iránu k zvoleniu novej národnej duchovnej rady.¹⁴ Od svojho založenia v roku 1987 sa tak Bahájský inštitút vyššieho vzdelania stal najvýznamnejším orgánom združujúcim bahájov z celého Iránu a dôležitým symbolom ich náboženskej identity. Pokiaľ BIHE nedokáže v najbližších desaťročiach odolať tlaku zo strany islamskej republiky a pokiaľ sa tlak politických a náboženských elit na bahájov v Iráne nezmierni, je možné, že toto mladé náboženstvo zanikne v krajine, kde sa zrodilo. ■

Poznámky

- 1 Presné údaje o počte bahájov v jednotlivých krajinách nie sú známe. Prehľad existujúcich dát v Todd M. Johnson and Brian J. Grim, *The World's Religions in Figures: An Introduction to International Religious Demography* (Chichester: John Wiley & Sons, 2013), 59–62. Stránky slovenskej komunity bahájov možno nájsť na <http://www.bahai.sk/index.html>.
- 2 Prehľad o konšpiračných teóriách, v ktorých hlavnú úlohu zohrávajú bahájovia v Adib Masumian, *Debunking the Myths: Conspiracy Theories on the Genesis and Mission of the Bahá'í Faith*, 2009, https://www.academia.edu/343383/Debunking_the_Myths_Conspiracy_Theories_on_the_Genesis_and_Mission_of_the_Bah%C3%A1%AD_Faith.

- 3 Zatiaľ najdetailnejšiu správu o stave iránskej komunity bahájov publikovala Iran Human Rights Documentation Center v roku 2006 pod názvom *A Faith Denied: The Persecution of the Bahá'is of Iran*. Správu si je možné bezplatne stiahnuť na stránkach IHRDC: <http://www.iran-hrhc.org/english/publications/reports/3149-a-faith-denied-the-persecution-of-the-baha-is-of-iran.html>
- 4 *A Faith Denied*, 9-10.
- 5 Skutočný počet bahájov väznených alebo popravených za svoje náboženské presvedčenie nie je známy. Podľa vyhlásenia Bahá'í International Community pre Organizáciu spojených národov zo septembra 2014 bolo v tejto dobe viac než 100 bahájov v iránskych väzeniach väznených na základe ich náboženského presvedčenia a od roku 2005 bolo v Iráne zatknutých 710 bahájov na základe ich náboženského presvedčenia. Podľa toho istého vyhlásenia bolo len v prvých desaťročiach islamskej republiky popravených viac než 200 bahájov. Zdroj: <http://www.bic.org/media/Current-situation-Bahais-in-Iran>
- 6 Vid' 'The History of Bahá'í Educational Efforts in Iran' na stránkach Closed Doors. Iran's Campaign to Deny Higher Education to Bahá'is, <http://denial.bahai.org/003.php>.
- 7 Tahririha-Danesh, Tahereh (2001). „The Right to Education: The Case of the Bahá'is in Iran“. In Tahririha-Danesh, Tahereh. *Bahá'í-Inspired Perspectives on Human Rights*. Juxta Publishing Co. p. 225.
- 8 *A Faith Denied*, 46.
- 9 Informácie o BIHE sú prevzaté z Knowledge as Resistance: The Bahá'í Institute for Higher Education (Small Media, 2013), <http://smallmedia.org.uk/content/67>.
- 10 Údaje pochádzajú z oficiálnej stránky BIHE, zdroj: http://www.bihe.org/index.php?option=com_content&task=view&id=16&Itemid=44.
- 11 Zdroj: <https://www.bic.org/statements/bah%C3%A1%AD-institute-higher-education-creative-and-peaceful-response-religious-persecution>.
- 12 Táto posledná vlna prenasledovania viedla ku kampani "Can you solve this?" v auguste 2011, ktorá vyzývala bežných ľudí, aby sa pridali k online petícii na podporu prenasledovaných menšín v Iráne so špeciálnym dôrazom na situáciu bahájov v Iráne. <http://www.bahairights.org/2011/09/07/can-you-solve-this-builds-team-in-the-wake-of-eu-condemnation-of-iran/>.
- 13 Údaj pochádza z oficiálnej stránky BIHE, zdroj: http://www.bihe.org/index.php?option=com_content&task=view&id=16&Itemid=44.
- 14 *A Faith Denied*, 23-35.